نگاه بازیگر

رضا کیانیان از روزهای رفته و روزهای در راهش در مسیر بازیگری و نوشتن می‌گوید / بخش اول

نقد کنید تا وانش را هم بدهید

عکس: ستاره کاظمی / هم‌میهن

سوسن سیرجانی
خبرنگار گروه فرهنگ

رضا کیانیان با آنکه سابقه طولانی در تئاتر دارد، اما از آن دست بازیگرانی است که تا به سینما و تلویزیون نپیوست به شهرت نرسید. شهرتی که او را چندان مقهور خودش نکرد و همیشه نقش‌هایی را برگزید که تفاوتی با کاراکترهای دیگرش داشته باشد. اما هیچ‌وقت تنها فعالیت در زمینه بازیگری نبود که او را در مرکز توجه قرار می‌داد. در اواسط دهه ۷۰ با نوشتن نقد و یادداشت در مجلات و روزنامه‌های سینمایی، در کنار باز کردن فضای جدیدی در نقد، خودش را هم در این مسیر محک می‌زد. او همیشه سوار بر قافله زمان است و با شکل‌گیری فضاهای مجازی اجتماعی به آنها پیوست و حالا یکی از منتقدان شرایط سیاسی و اجتماعی مشهور در اینستاگرام است. حاصل گپ و گفتی مفصل با رضا کیانیان درباره مسائل روز و راهی که آمده، در دو بخش منتشر خواهد شد. در بخش اول صحبت‌هایمان بیشتر به نگاه او به دنیای هنرهای نمایشی و نقد آن پرداختیم. اما چالش‌هایی که با نقد هنری امروز داشتیم را هم با او در میان گذاشتیم.

مدتی است کم‌کارید؟ آخرین کار شما سریال «سیاوش» در شبکه نمایش‌خانگی بود و در سینما، «آهو» ساخته هوشنگ گلمکانی در سال ۱۳۹۹. تغییراتی که در دولت و فضای فرهنگی به‌وجود آمده، مجاب‌تان نکرده که برگردید؟

هردو برای چندسال پیش بودند! تغییرات مثبتی که می‌گویید در حوزه سینما چیست؟ درست است که از زمانی که آقای پزشکیان بر سر کار آمده یک دریچه‌هایی باز شده، اما تا از این دریچه‌ها هوای تازه‌ای به ما برسد، یک‌سری دریچه‌های دیگر بسته می‌شوند، دل من دیگر به اصلاحات کوچک خوش نمی‌شود! حرف ملاک نیست. آنچه روی پرده‌های سینما می‌رود چیست؟ تا بخواهیم کاری را در سینما و تئاتر شروع کنیم و به اکران و صحنه برسند، زمان می‌برد. آنقدر که پشیمان می‌شویم. آخرین تئاتری که روی صحنه داشتم یعنی «پدر»، نمایشی بود که ۹ ماه تمرین‌ها، گرفتن سالن و رد شدن از ممیزی‌هایش طول کشید. ۹ ماه، زمان درازی است! به‌ویژه برای من که دیگر جوان نیستم و زمان زیادی پیش‌رو ندارم. البته این نمایش در زمان دولت پیش اجرا شد و دولت تازه هم بستر تازه‌ای نگشوده. فرهنگ نزد مدیران و مجلسی‌های ما، چیز خوشایندی نیست! یک تناقض نمای کامل است! از سویی همه دغدغه‌ی فرهنگی دارند. بودجه‌ی فرهنگی دارند! و از سویی تمام حرکات فرهنگی زیر ذره‌بین است که نکند حرفی خلاف سیاست‌های جاری گفته شود. برویم سراغ سینما! از شما می‌پرسم، در این سه یا چهار سال چند فیلم اکران شده؟ به تعداد انگشت‌های دو دست می‌رسد؟ همه فیلم‌ها آنقدر شبیه هم هستند که می‌شود پلاکاردهای‌شان را باهم اشتباه گرفت، همه هم کمدی سطحی! یک فیلم خوب و شریف هم از آقای رضا میرکریمی؛ «نگهبان شب» اکران شد که اصلاً در لابه‌لای گرفتاری‌های آوارشده بر سرمان، متاسفانه دیده نشد. اصلاً با تورمی که به‌وجود آمده و هر روز هم بالاتر می‌رود، اولین چیزی که از سبد مردم خارج می‌شود، فرهنگ و هنر است. اول هنر، بعد فرهنگ و در این شرایط نان و مسکن مهم‌ترین می‌شوند. فرهنگ زمانی رشد می‌کند که قشر متوسط، زنده و فعال باشد. دست‌وبال‌اش باز باشد. اما این روزها قشر متوسط به‌سرعت در حال فروپاشی است. اقشار خیلی فقیر یا خیلی غنی، کاری به فرهنگ و هنر ندارند. همیشه قشر متوسط است که فکر می‌کند، تولید فکری و فرهنگی دارد و باعث می‌شود رشد اجتماعی، سیاسی و فرهنگی اتفاق بیفتد. از لنین نقل می‌شود که اگر می‌خواهید قشر متوسط را از بین ببرید، میان قیچی مالیات و تورم قرارش دهید. با تمام این احوال پلتفرم‌های نمایش‌خانگی هنوز زنده‌اند و کار می‌کنند. دو تا سریال نمایش‌خانگی دارم، یکی «بی‌عاطفه» به کارگردانی آقای کمال تبریزی و تهیه‌کنندگی صادق میرکریمی، که نمی‌دانم قرار است از چه پلتفرمی پخش شود و در حال حاضر هم با خانم نرگس آبیار سریال «بامداد خمار» را کار می‌کنم که قرار است در پلتفرم تازه‌ای پخش شود. به‌هرحال همه اینها تا به سرانجام برسند، طول می‌کشد و به همین دلیل است که دوران فطرتم طولانی شده. اما در این مدت بیشتر در حوزه نوشتن فعال بودم. کتاب‌هایم را تجدیدچاپ کردم. مدتی از وقتم را هم صرف عکاسی و یک‌سری تجربیات نو در کارگاهم کردم. بنابراین بیکار نبودم، اما کمتر دیده شدم.

درباره ساخت یک تئاتر صحبت کردید. در مدت این سال‌ها هیچ‌گاه تجربه تهیه‌کنندگی نداشته‌اید. به تهیه‌کنندگی فکر نمی‌کنید؟

من هیچ‌وقت تهیه‌کننده خوبی نمی‌شوم. هربار هم مادر خرج شدم، درنهایت مجبور شدم یک مقدار از جیب خودم بگذارم. دلیل اصلی این موضوع هم این است که مدیر خوبی نیستم؛ به همین دلیل در محدوده خلاقیت فردی خودم کار می‌کنم و تهیه‌کنندگی را می‌سپارم به اهل‌اش.

در این سال‌ها کلاس و کارگاه بازیگری هم خیلی کم برگزار کردید. این هم به عدم‌توانایی مدیریتی شما برمی‌گردد؟

خبرسازان

«دل آواز» تخریب شد

ساختمان شرکت «دل‌آواز» که متعلق به محمدرضا شجریان و دفتر کار این هنرمند بود، به‌طور کامل تخریب شد. این ساختمان برای مدت طولانی دفتر کار این هنرمند و پاتوق او محسوب می‌شد و مالکیت آن در اختیار استاد آواز ایران بود. تمرین‌های شجریان با گروه‌های مختلف، نشست‌های خبری، دیدارها و کارگاه‌های تخصصی او، همه در این ساختمان انجام شده است. این ساختمان منحصربه‌فرد که مرکز پخش و انبار آثار استاد شجریان و شرکت دل‌آواز نیز بود، بخشی از خاطره جمعی دوستداران این هنرمند به‌حساب می‌آمد. این ساختمان در حالی خراب شد که هیچ بنیاد یا موزه‌ای به‌نام این هنرمند شهیر و اسطوره‌ای در ایران وجود ندارد درحالی که خانه یا محل کار بسیاری از هنرمندان و اهالی فرهنگ و ادب نظیر مهدی اخوان‌ثالث، دکترعلی شریعتی، عزت‌الله انتظامی، سیمین دانشور، جلال آل‌احمد و... حفظ، بازسازی و به‌شکل موزه درآمدند.

تقدیر ارکستر ملی ایران از همایون خرم

ارکستر موسیقی ملی ایران در تازه‌ترین اجرای خود، ۱۸ خردادماه با رهبری همایون رحیمیان، روی صحنه می‌رود. این کنسرت که «مانده با نگاهی» نام دارد، در گرامیداشت زنده‌یاد همایون خرم؛ آهنگساز و رهبر ارکستر در تالار وحدت اجرا می‌شود. «مانده با نگاهی» دومین اجرای ارکستر موسیقی ملی ایران است که در گرامیداشت بزرگان موسیقی ایرانی اجرا می‌شود. در این ارکستر محمد عبدالحسینی به‌عنوان خواننده حضور خواهد داشت. ارکستر موسیقی ملی ایران پیش‌ازاین و در نخستین اجرای سال ۱۴۰۴ نیز کنسرت «خاطره‌ای بامن هست» را در نکوداشت محمد سریر، استاد پیشکسوت موسیقی برگزار کرده بود. کنسرت ارکستر موسیقی ملی ایران در گرامیداشت استاد همایون خرم با عنوان «مانده با نگاهی» به رهبری همایون رحیمیان، هجدهم خردادماه از ساعت ۲۱:۳۰ در تالار وحدت برگزار می‌شود.

«سووشون» نماوا را مسدود کرد

ارگان اطلاع‌رسانی قوه‌قضائیه جمعه ۹ خردادماه اعلام کرد: «سریال سووشون به‌دلیل نداشتن مجوز قانونی و تمکین‌نکردن از مراجع ذی‌ربط توقیف شد؛ همچنین شبکه نمایش‌خانگی نماوا به‌دلیل امتناع از انجام تعهدات قانونی مسدود شد.» این خبر در شرایطی منتشر شد که دیروز ظهر عوامل سریال نمایش‌خانگی «سووشون» از انتشار نخستین قسمت از این سریال به وسیله شبکه نمایش‌خانگی «نماوا» خبر دادند، با این حال ساعاتی پس از منتشرشدن اولین قسمت این سریال و تصویر نمایی از آن، خبرگزاری قوه‌قضائیه از توقیف «سووشون» و مسدود شدن «نماوا» خبر داد. سریال «سووشون» ساخته نرگس آبیار، براساس رمان «سووشون» نوشته سیمین دانشور تولید شده است. پیش‌ازاین نیز جشن امضای چاپ‌جدید کتاب «سووشون» به وسیله نرگس آبیار در هفته‌های گذشته و در جریان نمایشگاه بین‌المللی کتاب، خبرساز شد. گرچه آبیار پس از انتشار این خبر از موضع خود عقب‌نشینی کرده و گفته بود که فقط کارت‌پستال‌های کتاب را امضاء می‌کند.